

Dopet in i Kristus – ett samtalsdokument från Stockholms katolska stift och Equmeniakyrkan

De döptas gemenskap

Faith and Order-kommissionens dokument om dop, eukaristi och ämbete (*Baptism Eucharist Ministry – BEM*) som antogs i Lima 1982 har varit fundamentalt för den fortsatta ekumeniska utvecklingen såväl före som efter antagandet. Det är ett konvergensdokument, en genomgång av medlems- och observatörssamfundens syn på dopet, eukaristin och ämbetet, var dessa sammanfaller och var de skiljer sig åt, och med en uppmaning till process i kristna gemenskaper världen över och tydliga svar till kommissionen och Kyrkornas världsråd.

I svaren påpekade flera kristna samfund att det inte går att tala om sakramenten utan att först tala om kyrkan. I katolska termer talar man om kyrkan som lik ett sakrament, instiftad av Gud till tecken för människorna. I själva verket en slags ur-sakrament, förutsättningen för de övriga då en av kyrkans mest centrala uppgifter, missioner, är att förvalta sakramenten och då särskilt att döpa och att fira Herrens måltid. Kyrkan är den som döper, den plats där dopet sker, den gemenskap den döpte kommer att tillhöra.

En undersökning av dopet måste därför börja med en reflektion över kyrkan. Det är ett begrepp med flera nivåer, och används olika i olika samfund och olika sammanhang. Även om vi i det här dokumentet kommer att använda ordet ”kyrka” analogt med hur det används i det allmänna språkbruket (kristen gemenskap där gudstjänsten är i fokus, tillika själva kyrkobyggnaden) om inte annat anges, är det viktigt för samtalen att känna till att ordet kyrka kan fyllas med olika innehåll, från en mycket snäv innebörd där endast de kristna gemenskaper som står närmast den egna kan kallas kyrka, eller rentav enbart själva byggnaden, till en omfamning av alla som bekänner sig till Kristus.

Genom kyrkans liturgiska liv, där sakramenten är en avgörande del, gestaltar den kristna kyrkan berättelsen om hur Gud handlar i skapelsen och frälsningen och den delaktighet som våra liv har i den. I kyrkan möts människa och Gud. Där gestaltas den kärleksfulla relation som Gud skapat människan för och där får vi en försmak av Guds rike som en gång kommer i sin fullhet. Till kyrkan kommer vi för att möta Gud och varandra på Guds inbjudan.

Enligt de flesta kristna gemenskaper är dopet inlemmandet i den universella kyrkan. Samtidigt är den universella kyrkan byggd av lokala gemenskaper. Globalt och lokalt samspelar och är ömsesidigt beroende. Därför måste dopet också vara ett

inlemmande i en konkret lokal församling. Dopet innebär ömsesidiga löften och förpliktelser, där den döpte efter förmåga bidrar till församlingen som gemenskap, och församlingen som gemenskap tar ansvar för varje troendes fortsatta bildning och utbildning.

Nya testamentet ger flera bilder utav kyrkan, till exempel:

- vinträdet och grenarna (Joh 15:1–10)
- kroppen och lemmarna med Kristus som huvudet (1 Kor 12:12–26, Ef 1:22, Kol 1:18–20)
- herden och fårahjorden (Joh 10:1–18, 1 Pet 2:25, Hebr 13:20–21)
- levande stenar där Kristus är hörnstenen (Ef 2:20–22, 1 Pet 2:4–5, jämför Ps 118:22, Matt 21:42, Apg 4:11)
- Guds folk, präster och kungar (Ef 2:14–22, 1 Pet 2:9–10).

Både Katolska kyrkan och Ekumenisk kyrkan använder flera dessa bilder när de beskriver kyrkans väsen i de texter som är konstituerande för dessa båda kyrkor. I den katolska kyrkans dogmatiska konstitution om kyrkan *Lumen Gentium* beskrivs den fysiska kyrkobyggnaden som en konkret symbol för de döptas gemenskap, med de välkända orden från Första Petrusbrevet, en kyrka byggd av levande stenar, grundad på den sten som byggnadsarbetarna ratade, som dock blev en hörnsten.

Även Nya testamentets bild av kyrkan som Kristi kropp är viktig för vår förståelse av dopet. Genom dopet blir den troende en del av denna kropp. Liksom kroppens lemmar har olika förmågor och bestämmelser, har varje person som blir en del av denna Kristi kropp olika förmågor och bestämmelser. Samtidigt kan kyrkan också beskrivas som Gudsriket, och de som döpts är kallade att leva Gudsrikets verklighet i en värld som är skadad. Därigenom kan världen helgas och helas. De döpta beskrivs som "Guds folk", ett folk som enas inte av blodsband utan i tro och ande¹.

För världens helande förvaltar och förmedlar kyrkan sakrament. Även om såväl benämningar som antal och utformning skiljer sig åt mellan samfund, ses dessa gemensamt som tecken på Guds handlande och närvaro i världen, ett uttryck för Guds frälsande nåd och kärlek. Dopet är det sakrament som bredast förenar Guds splittrade kyrka, det som av flest betraktas som giltigt över samfundsgränser så länge det är utfört i rent vatten och i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn. Liksom kyrkosynen är av stor vikt för synen på dopets verkan, är dopsynen av stor vikt för synen på kyrkan.

Det här med språk – terminologi i ekumeniska samtal

"Hur kan det vara så svårt att skriva någonting tillsammans? Det är ju samma tro." Ja, varför är det så svårt? De kristna gemenskaperna har ända sedan apostlarnas

¹ Jfr t ex *Lumen Gentium* §9

möte i Jerusalem alldeles i kyrkans första tid splittrats genom olika ställningstaganden i teologiska frågor. I en del av dessa har det kanske mer varit en fråga om formuleringar och om filosofiska utgångspunkter än om faktiska skillnader i tron. Ord är viktiga, och definierande.

När skilda traditioner för samtal, till exempel i ekumeniska bilaterala dialoger, händer saker med språket. Terminologi är ofta fastslagen, ibland mycket tydligt i lärotexter, andra gånger genom långvarig användning, samtidigt som den är flexibel och sammanhangsberoende. När två olika traditioner, med olika terminologisk tradition, möts sker i delegationen en ofta omedveten förhandling om språkbruk och ord. När denna förhandling är omedveten, kan betydelseförskjutningar ske som gör det svårt att på ett bra sätt rapportera tillbaka dialogens resultat. Terminologin i gemensamma dokument kan helt enkelt skilja sig i ord och innehåll från respektive traditions vanliga språkbruk. Då uppstår lätt missförstånd – kanske kan det verka som att man teologiskt står längre från varandra än vad som är fallet, eller så tycks skillnaderna vara mindre än de faktiskt är. Därför behöver ekumeniskt aktiva troende vara uppmärksamma på språkförhandlingar, så att man ser när en gemensam användning av ett begrepp skiljer sig från traditionsspecifik användning. Ett exempel på detta är "kyrka", ett begrepp som, så som vi sett i inledningen, kan omfatta mycket olika och stundtals ömsesidigt uteslutande betydelser – "de döptas gemenskap", "vår gudstjänstlokal", "den lokala församlingen" eller "gemenskapen med biskopen av Rom" är mycket olika betydelser².

Även ord som nåd, rättfärdiggörelse och helighet är centrala kristna begrepp för i princip alla samfund, men har fyllts med lite olika innebörd. I andra fall kan specifika ord avvisas av en kristen gemenskap som sett skäl att bryta med ett större samfund, så kan ord som "sakrament" vara svåra att använda för en kristen gemenskap som tar avstånd från katolska kyrkan sådan den har utvecklats genom historien. Med reformationen och upplysningen kom också i någon mån ett avståndstagande från sådant som pekade på tron som mysterium, men också ett avståndstagande från det konkreta och fysiska i katolska och ortodoxa traditioner – såväl i terminologin som i det språk som uttrycks i handlingar och utsmyckningar.

Idag strävar de kristna efter en allt större konvergens, och söker förstå varandras uttryck och begrepp. Stockholms katolska stift och Ekumeniakyrkan vill uppmäna andra bilaterala och multilaterala ekumeniska sammanhang att alltid vara uppmärksamma på språkförhandlingar, och att i gemensamma dokument redovisa och diskutera språkliga ställningstaganden och avvägningar. Inte för att förstärka motsättningar, utan för att minska risken för missförstånd.

² Ett typexempel på hur missförstånd och språklig omedvetenhet kan få svåra ekumeniska konsekvenser är den katolska Troskongregationens dokument *Dominus Iesus*, som varnade för alltför optimistisk begreppsförståelse (inte minst av just "kyrka") men som också blev missförstått just på grund av bristande analys av hur texten skulle tolkas i breda lager.

Dopet

Dopet i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn är ett sakrament som förenar Guds kyrka. I dopet och i trosbekännelsen som ingår i dopets liturgi känner vi igen den kristna tron hos varandra. Dopet är således en grund för kristen ekumenik, för kyrkornas strävan efter kristen enhet. När vi låter skilda uppfattningar om lämplig dopålder och lämpliga dopsätt få komma i vägen för ett samtal om de djupa dimensioner av den kristna tron som vi har gemensamt, berövas vi möjligheten att tillsammans utforska delar av vår kristna tros rikedomar.

Här vill vi tala om dopets innehåll utan anspråk på vare sig uttömlighet eller vetenskaplighet. Istället är det en inbjudan att begrunda de dimensioner vår tillvaro och livet med Gud och tron som dopet in i Kristus pekar på och som hjälper oss att tolka våra liv som människor i Guds värld. I den här texten vill vi börja tänka om dessa djup i våra liv för att stimulera till fortsatta tankar och samtal. Undersökningen börjar i Bibelns inledning och slutar i Bibelns slut för att poängtera att dopets innebörd famnar hela den kristna tron.

Dopet är ett *sakrament*. Ett sakrament är ett sätt för Gud att kommunicera genom skapelsen.³ I sakramenten möter Guds kyrka Gud och sina medmänniskor. I Katolska kyrkans Katekes står det att "[d]et heliga dopet är grunden för hela den kristna livet, porten till livet i Anden [...] och dörren som ger tillträde till de andra sakramenten. Genom dopet befrias vi från synden och föds på nytt som Guds barn, vi blir Kristi lemmar, inlemmas i kyrkan och får del av hennes sändning. "Dopet är pånyttfödelsens sakrament genom vatten och ord".⁴ I dopet förenas vi med Jesus Kristus i hans död och begravning för att en gång uppstå som honom.⁵

I både Katolska kyrkan och Ekumeniakyrkan hör *dop* och *tro* ihop, vilket också är centralt i texten *Dop, nattvard, ämbete* som Faith-and-Order-kommissionen gav ut 1982.⁶ I dopet öppnar levande och treenig Gud sin kärleksfulla famn för oss men tvingar inte sin kärlek på oss. Vi är fria att välja hur vi vill förhålla oss till Gud. Gud vill ha en kärleksrelation med oss och en relation kan bara vara kärleksfull om båda parter finns i den av fri vilja. Det är ett uttryck för Guds kärlek och omsorg om oss att vi är fria att säga att säga "ja" till Gud och säga "nej" som vi sjunger i psalmen "Guds kärlek är som stranden" av Anders Frostensson.⁷ Eftersom dopet är det första sakramentet och porten in i kyrkans sakramentala liv så är det på ett särskilt sätt *trons sakrament*.⁸ Trosbekännelsen och dopkandidaternas, alternativt vårdnadshavares eller faddrars, bekräftelse av den kristna tron är en central del av dopliturgin.

³ Apg 14:17.

⁴ *Katolska kyrkans katekes*, 1213.

⁵ Rom 6:4–5, Kol 2:11–12.

⁶ *Dop, nattvard, ämbete*, 8–10.

⁷ Nr 289 i Sveriges ekumeniska psalmboksdela, vers 1.

⁸ *Katolska kyrkans katekes*, 1236, 1253.

Att tro är att komma in i det livssammanhang som gemenskapen med levande och treenig Gud och med hela Guds folk utgör. Tro är alltså inte i första hand en kunskapsteoretisk hållning om vad man håller för sant, vad man tror existerar. Tro är att tolka sitt eget och hela världens liv i ljuset av Guds kärleksfulla handlande i skapelsen och frälsningen.

Katolska kyrkan har *sju* sakrament, medan Equmeniakyrkan har två. I katolsk teologi hänger de sju sakramenten ihop i en organisk helhet. Man kan inte förstå något enskild sakraments betydelse utan att se det i relation till de andra sakramenten. Dopet är ett av de tre sakrament som Katolska kyrkan kallar den kristna initiationens sakrament. De andra är konfirmationen och eukaristin (nattvarden). I katolsk teologi är alla sakrament på ett tydligt sätt riktade mot eukaristin som har en enastående ställning som sakramentens sakrament, en mycket konkret delaktighet i den Kristi kropp de troende genom dopet blivit en del av.⁹ Tredelningen av initiationen markerar samtidigt dopet som pågående process. Även om själva dopet, inlemmandet, kan ske i späda ålder, är initiationen och den vuxna delaktigheten i kyrkans uppdrag inte färdig förrän även eukaristin (den första kommunionen) och konfirmationen förmedlats, och dessa två får enligt kanonisk rätt inte förmedlas till personer som inte är kapabla till personligt avgörande – kyrkorättsligt vid sju års ålder, men i praktiken sker konfirmationen ofta senare än så. Dopet öppnar grinden till gemenskapen och ger tillgång till övriga sakrament. Själva dopet är passivt, och ger den döpte tron som möjlighet. Denna potential till tro måste dock väckas till aktiv handling genom föräldrarnas och församlingens fostran. När den döpte är redo realiserar tron, och detta uttrycks i emottagandet av eukaristins och konfirmationens sakrament vid samma eller olika åldrar.

I Equmeniakyrkan, liksom i den Katolska kyrkan, är dopet en del av den kristna initiationen. I *Teologisk grund för Equmeniakyrkan* står det att "[f]örsamlingen välkomnar som medlem var och en som bekänner Jesus Kristus som Frälsare och Herre samt är döpt." Här finns en objektiv och en subjektiv sida av dopet. I dopet ger Gud sin nåd, men för att den skall verka i människors liv behöver den aktivt tas emot av en människa som genom tron är pånyttfödd och lever det nya livet i Jesus Kristus. Dopet är inledningen på en process. Det finns också en möjlighet att vara medlem i väntan på dop.¹⁰ Equmeniakyrkan ser dopet som ett av två sakrament som utgör trons kraftkällor. Andra kraftkällor är Guds ord, bön, bikt och gemenskap. Dessa utgör tillsammans det man ofta i protestantisk teologi kallar nådemedel. Nådemedlen har sin grund i Guds levande och verksamma ord. Nådemedlen utgör den organiska helhet som dopet är en del av i Equmeniakyrkans teologiska grund.¹¹

⁹ *Katolska kyrkans katekes*, 1211.

¹⁰ *Teologisk grund för Equmeniakyrkan*, 11.

¹¹ *Teologisk grund för Equmeniakyrkan*, 16–28.

I den kristna initiationen i Equmeniakyrkan ingår även att gå in som medlem i församlingen. Kyrkan erbjuder också en undervisning i kristen tro som i de allra flesta fall vänder sig till ungdomar i de tidiga tonåren. Detta är alltså ett slags katekumenat. Det kallades i början för "kristendomsskola" eller "bibelskola" men numera använder man allmänt ordet "konfirmation" eftersom det är det vedertagna språkbruket. Men den förbönsakt som ingår i den högtidliga gudstjänst som avslutar denna tid av kristen undervisning har ingen ställning som sakrament eller något som ingår i en initiation i kristen församling även om det förekommer att ungdomar tar steget och döps och/eller blir medlemmar i församlingen i samband med denna undervisning.

Inte heller den första nattvardsgången har i Equmeniakyrkan har i Equmeniakyrkan en tydlig ställning som något som initierar personer in i församlingen. Eftersom man nu i nästan alla equmeniakyrkliga sammanhang tillämpar barnkommunion, en praxis som kommit mycket som en följd av att Svenska kyrkan öppnat för detta, så har för många betydelsen av den första nattvardsgången minskat. Denna praxis bidrar till att man i Equmeniakyrkan kan ta emot nattvardens gåvor utan att vara döpt, vilket är problematiskt ur ett ekumeniskt perspektiv.

Det gamla livets död

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.¹² Berättelsen om Gud, tillvaron och människan börjar med ett aktivt beslut av Gud. Gud bestämmer sig för att skapa världen. Vi och hela världen finns därför att Gud vill att det skall vara så. Skapelsen är, liksom frälsningen, ett utflöde av Guds kärlek. I Bibelns första kapitel är det problem som Gud behöver lösa för att skapa världen att det finns för *mycket* vatten. Det är översvämning och då kan ingenting leva. I Bibelns andra kapitel är problemet det motsatta: det finns för *lite* vatten. Det råder torka och därför kan inget leva. Vatten är både livsfarligt, något som vi behöver räddas undan, och livsnödvändigt, något vi som allt organiskt liv behöver. Det gör vattnets betydelse i Bibeln tvetydigt och ambivalent. Detta har betydelse för hur ser på elementet vatten, det element som vi döper i.¹³

Men skapelsen förblir inte paradisisk. Ondskan kommer in i tillvaron och trasar sönder den balans av goda relationer som var Guds avsikt i skapelsen. Synden, djävulen och döden, tre fördärvmakter, förvrider och korrupperar Guds skapelse. Nu behöver människan inte bara skapelsens välsignelser utan även de välsignelser som kommer med frälsningen. Gud vill befria människan undan ondskan. Gud ger människan kläder efter syndafallet¹⁴, Gud sätter ett märke för att skydda Kain¹⁵, den förste brodermördaren, Gud lät Noa bygga en ark för att livet skulle finnas efter

¹² 1 Mos 1:1.

¹³ *Katolska kyrkans katekes*, 1218–1220.

¹⁴ 1 Mos 3:21.

¹⁵ 1 Mos 4:15.

floden.¹⁶ Just berättelsen om syndafloden är en av de tre berättelser i Gamla testamentet som olika författare i Nya testamentet anknyter till i texter om dopet. I Första Petrusbrevet speglas dopets innebörd med berättelsen om Noa och arken.¹⁷

Guds stora handling för att befria människan undan de fördärvmakter som förvridit Guds goda skapelse i och med syndens inträde i världen på börjas i Första Mosebokens tolfte kapitel då Gud kallar Abram att lämna sitt land, sin släkt och sitt hem och börja leva som nomad i det land som Gud skulle visa honom. Gud valde, en man, hans familj, hans släkt och hans avkomma för att rädda världen. Genom kallelsen till Abram, som senare bytte namn till Abraham, inleds den långa process som kulminerar i inkarnationen, i att Gud bli människa i Jesus Kristus. I Kristus blir den välsignelse som Gud gav Abram en välsignelse för hela mänskligheten och hela skapelsen.

Den frälsningsgärning som Gud inleder i Första Mosebokens tolfte kapitel avslutas i Uppenbarelsebokens tjugonde kapitel då döden och dödsriket kastas i den brinnande sjön.¹⁸ Den båge som Guds frälsningshandling slår ifrån Bibelns inledning till dess slut håller samman skriften i en berättelse. I berättelsens centrum och klimax finns Kristi kors och graven som lämnades tom på påskdagens morgon. I händelserna i Jerusalem den första kristna påsken synliggörs Bibelns hela ärende. Där blir det som allra mest tydligt hur Gud handlar i skapelsen och frälsningen.

Förbund är ett nyckelbegrepp i Bibeln för att beskriva hur Gud söker gemenskap med den mänsklighet vars relation till Gud har skadats genom syndafallet. Genom att ingå förbund vill Gud visa människan att det finns en väg tillbaka till den helhet som en gång förlorades. Gamla testamentet tar upp flera olika förbund som Gud ingår med olika förbundstecken:

- Förbundet mellan Gud, Noa, hans familj och allt skapat om att vattnet aldrig mer blir som en flod som utplånar alla levande varelser. Förbundstecknet är regnbågen.¹⁹
- Förbundet med Abraham som skulle bli far till många folk. Förbundstecknet är omskärelsen.²⁰
- Sinaiförbundet som Gud instiftar med hela folket att de skall hålla de befallningar som Gud gett folket. Förbundstecknet är de tio budorden.²¹
- Förbundet med David. Förbundstecknet är att en ättling till David sitter på tronen.²²

I Gamla testamentets profetiska böcker finns texter som talar om ett nytt kommande förbund. Den mest kända profetian finner vi i Jeremia där vi läser att Gud skall lägga

¹⁶ 1 Mos 6:14–16.

¹⁷ 1 Pet 3:20–21.

¹⁸ Upp 20:14.

¹⁹ 1 Mos 9:8–17.

²⁰ 1 Mos 17:2–14.

²¹ 2 Mos 34:27

²² 2 Sam 7:4–18, 23:5, Ps 89:4–5.

sin lag i deras bröst och skriva in den i deras hjärtan.²³ Vi finner också en profetia i Hesekiel om att Gud skall stifta ett fredsförbund med folket.²⁴ Genom förbund förenas olika parter. De förbund som Gud ingår med människor är tecken på att Gud söker gemenskap med mänskligheten och vill rädda, befria den, undan syndens och ondskans makt.

Ett av förbunden, Sinaiförbundet, har sin grund i hur Gud befriar folket undan slaveriet i Egypten. De tio budorden inleds med orden "Jag är Herren, din Gud, som förde dig ut ur Egypten, ut ur slavlägret".²⁵ De tio budorden är inte bara ordningsregler, utan de finns där för att folket skall minnas vem som är befrielsens Gud, vem som fört dem ut ur slavlägret. Att följa de tio budorden är ett sätt att leva i den gåva som befrielsen ger.

Dopet är en befrielse ur slaveri. Det är också en berättelse om att räddas genom vatten. Israels folk gick rakt igenom vattnet, det farliga vattnet som man kan drunkna i. Gud tog inte bort vattnet, det farliga men Gud skapade en väg rätt igenom det. Vattnet klövs, och israeliterna gick torrskodda tvärs igenom havet, medan vattnet stod som en vägg på båda sidor.²⁶ Dopet är en räddning undan vatten. Men i samma text som talar om vattnet som något man behöver räddas ifrån talas det också om det nödvändiga vattnet som man får ur klippan. Vattnet kommer ur klippan som är Kristus.²⁷ Jublande skall ni ösa vatten ur räddningens källor.²⁸ Vatten är både något man behöver räddas ur och något som ger liv och leder till jubel.

När Jesus instiftar nattvarden säger han om bågaren att "denna bågare är det nya förbundet genom mitt blod".²⁹ Genom Guds frälsningsgärning i Kristus instiftar Gud ett nytt förbund med mänskligheten, ett förbund där man kan tillbe Gud i Ande och Sanning.³⁰ Det är ett nytt förbund som Kristus förmedlar.³¹ Genom Kristi död och uppståndelse förs vi in i ny relation med Gud. Det är ett nådens förbund där Gud befriar oss från allt ont, utan att vi förtjänar det utan därför att Gud älskar oss.

Påskan firar vi till minne av de händelser som är de mest formerande för kristen tro: Jesu död, begravning och uppståndelse. Dessa händelser utgör det centrum som håller ihop kristen tro. Kristen tro är i första hand inte en filosofi, en religiös teori eller lära, det är inte ens i första hand en speciell teistisk gudsåskådning utan det är en grundhållning till livet som har formats av en serie händelser som skett, sker och kommer att ske i världshistorien och som omvitnas i Bibeln, i Gamla och Nya testamentet. Vi tror att Gud handlar i historien, i skapelsen och i frälsningen. Bibeln berättar en historia om det som har skett, men också sker och kommer att ske. Den berättelse som Bibeln berättar för oss om våra och hela världens liv är inte avslutad.

²³ Jer 31:31–34.

²⁴ Hes 34:25.

²⁵ 2 Mos 20:2.

²⁶ 2 Mos 14:21f.

²⁷ 1 Kor 10:4.

²⁸ Jes 12:1.

²⁹ 1 Kor 11:25.

³⁰ Joh 4:23.

³¹ Hebr 9:15.

Vi befinner oss mitt i historien och vi tror att Gud leder sin värld från dess inledning till dess slut.

I den kristna påskens frälsningsgärning uttömmar Kristus sig själv som det står i Filippobrevet andra kapitel: "Kristus vakade inte över sin jämlikhet med Gud utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt då han blev som en av oss. När han till det yttre hade blivit människa gjorde han sig ödmjuk och var lydig ända till döden, döden på ett kors."³² Det grekiska ord som i NT81 har översatts med ordet "avstå" är *kenosis*. *Kenosis* handlar om att Gud, som har all makt³³, avstår från sin makt och blir allas tjänare. I Kristi försoningsgärning går Jesus bort för att bereda rum för oss, sina lärjungar och vänner.³⁴ I det att Gud i Kristus avstår från sin gudomlighet öppnas ett rum för oss, ett frälsningens rum, Guds rike.

I det rummet *befrias* vi. Vi befrias undan fördärvmakternas inflytande över oss. Det gör att när vi tolkar våra liv och vår tro på dopets grund får världen en annan mening. Vi ser tillvaron i ljuset av hur Gud handlar i skapelsen och frälsningen. Det onda som förtrycker oss och förvrider de goda relationer vi är skapade till försvinner inte men vi vet att dess makt är begränsad. Bortom tillvarons begränsningar finns Guds evighet. Liksom Israels barn fördes genom havet till befrielsen och i förlängningen till löftelandet, så förs vi i dopets vatten genom Kristi död och begravning för att vi en gång skall uppstå som han.³⁵ Vi delar hans död och han delar vår. Inte ens i döden, som utan Kristi försoningsgärning skulle ha varit det ensammaste ögonblicket i ett mänskligt liv, är vi övergivna utan Gud söker gemenskap med oss och vi skall leva även om vi dör.³⁶ I dopet befrias vi från fördärvmakternas grepp om våra liv.

Alla som är döpta kan läsa berättelsen av vad som hände Kristus under påskens händelser i Jerusalem och tänka att jag har en delaktighet i det som skedde där och då. Berättelsen om Jesus Kristus är en del av berättelsen om mig. Berättelsen om Jesus är en berättelse om hur Gud förvandlar tragedi till något som i sin förlängning leder till salighet. Jesu lidande, död och begravning är fruktansvärda händelser som vi skall sörja men de blev steg på vägen till Jesu uppståndelse. Så ser vi hur Gud genom sina försoningsgärningar förvandlar vår tillvaro och alla våra tillkortakommanden. Hela Bibeln är en sådan berättelse. I Första Mosebokens tredje kapitel läser vi om hur Gud förvisar de första människorna ur paradiset.³⁷ Det var en tragedi. Men Bibeln slutar att människan kommer till det himmelska Jerusalem, en plats som är ännu mer fantastisk än paradiset.³⁸ Vägen ut ur trädgården visade sig i sin förlängning vara vägen till det himmelska Jerusalem.

Det dopet berättar för oss det är om denna förvandlande kärlek som omsluter oss och bär hela vår tillvaro. Vi får tro att hela våra liv med dess gåvor och glädjeämnen men även dess besvikelser, sorger och bedrövelser bärs och uppehålls av Guds kärlek. Det ger oss ett

³² Fil 2:6–8.

³³ Matt 28:18.

³⁴ Joh 14:2.

³⁵ Rom 6:3–5.

³⁶ Joh 11:25.

³⁷ 1 Mos 3:24.

³⁸ Upp 21:9–26.

hopp. Vi tror att Gud i förlängningen kommer att förvandla våra liv och hela vår tillvaro. Som det står i Oremus:

I nattens mörker och tystnad sker den hemlighet som endast Gud ser. Jesus övergår från fasorna och döden till sin härlighet. I dopet är vi förenade med honom. Hans uppståndelse är källan till den hemliga glädje som ingen och inget kan ta ifrån oss (Joh. 16:22). Lidandets och dödens ofrånkomliga natt är en Guds barmhärtiga modersfamn. Med Jesus kan vi säga till onskans makter: Ni har tänkt ont mot mig, men Gud har tänkt det till godo (1 Mos. 50:20).³⁹

Dopet som pånyttfödelse

En av de gåvor som Gud ger oss i dopet är syndernas förlåtelse.⁴⁰ Förlåtelsen hjälper oss att se annorlunda på de sociala sammanhang som vi är delar av. Att be någon om förlåtelse är en förhandling i nutid om något som har skett i dåtid för att få möjligheter till en annorlunda framtid. Det är när en person ber någon annan, en medmänniska eller Gud, att minnas något som har blivit fel i ljuset av att den som felat ångrar och sörjer att det blev fel och önskar att det inte skett. Ibland säger vi att saker är glömda och förlåtna. Det är egentligen en motsättning, för en förutsättning för att både kunna be om och ta emot förlåtelse är att man minns det saken handlar om. Den som ber om förlåtelse ber den som man vill ha förlåtelse av att minnas det på ett annat sätt.

Genom att minnas det på ett annat sätt kan ett nytt förtroende byggas upp och man kan relatera till varandra på ett annat sätt än om förlåtelsen inte fanns. Det kan vara svårt att både be om och att ge förlåtelse. I vissa fall är det inte ens mänskligt möjligt av olika skäl. Men det som är omöjligt för människor är möjligt för Gud.⁴¹ I Guds gemenskap öppnas möjligheter till helade relationer. Där kan det som är trasigt bli helt, brustna relationer kan försonas.

Förlåtelse är ett exempel på försoningens möjlighet, hur världen kan förändras när man får ett nytt perspektiv. Guds förlåtelse är en del av Guds frälsande och helande handlande, där Gud öppnar nya möjligheter i det som en gång varit trasigt. Gud skapande, frälsande och befriande kärlek förvandlar våra liv och vår tillvaro så att det som en gång var trasigt blir helt, det som en gång gav oss sorg och besvikelser blir en källa till glädje. Det vatten som en gång hotade att dränka oss och förkorta våra liv blir det vatten som vi jublande öser ur frälsningens källor.

Att vara döpt är att leva sitt liv i detta frälsande och befriande livssammanhang. Som döpt kan man veta att mitt liv är en del av denna Guds omskapande berättelse. Dopet är ett konkret tecken på Guds närvaro i våra liv. Ett tecken som vi inte behöver omfatta med vårt intellekt eller med våra känslor. Ibland kan det vara svårt att alltid känna sin tro. Därför har Gud gett oss konkreta tecken på sin förvandlande närvaro. Gud är närvarande även utan dessa tecken, men vår värld blir annorlunda därför att dessa tecken finns. Sakramentens närvaro i våra liv gör något med oss och detta är Guds verk.

³⁹ Oremus, s 231

⁴⁰ Apg 2:38. Jämför *Katolska kyrkans katekes*, 1263: "Genom dopet blir *alla* synder förlåtna".

⁴¹ Mark 10:27.

Dopet som liv i Kristus

Dopet sker i treenig Guds namn. Genom dopet inbjuds vi att bli delaktiga i Guds levande och dynamiska gemenskap som är treenighetens mysterium. Gud har aldrig varit ensam och Gud är alltid gemenskap och relation. Genom dopet inlemmas vi i treenighetens stora berättelse. Som ett tecken på det får vi den heliga Ande som gåva.⁴² Guds goda och heliga Ande är utgjuten i våra hjärtan och det gör att vi deltar i den gemenskap som är Gud. Sakramenten är gåvor som Gud har gett oss för att på ett särskilt sätt möta Guds kärlek och välsignelse.

Vi inbjuds att leva ett liv med Jesu Kristi sinnelag.⁴³ I Kristi efterföljd kallas vi att avstå för att ge rum för Guds kärlek. När vi avstår upptäcker vi att livet inte är ett tomt kärl som får sitt innehåll utifrån det vi fyller det med. Livet i sig är en välsignelse och fyllt med mening därför att det är en gåva från Gud.

I den nya skapelse som vi föds in i genom dopet upphävs sociala gränser. I dopet är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna utan alla är ett i Kristus Jesus.⁴⁴ Det är en del av befrielsen i det nya livet i Kristus att vi förenas bortom de sociala kategorier som vi människor har skapat. Däri ligger en kallelse som Gud ger oss i dopet. Dopet är en engångshändelse men vi är kallade att dagligen leva i vårt dop.

Genom dopet är vi inlemmade i kyrkan och kyrkans berättelse om vad det är att vara människa i Guds värld. Det gör att vi får ett annat perspektiv på tillvaron. Vi får ett evighetsperspektiv på tillvaron. I dopet blir vi delaktiga i kyrkans pilgrimsfärd mot Guds rike där Gud blir allt, överallt.⁴⁵ Dopet pekar mot en eskatologisk framtid. I dopet lever vi i spänning mellan ett redan nu och ett ännu inte.⁴⁶ Vi får leva med det hopp som Guds heliga Anden ingjuter i våra hjärtan. Vi vår tro att våra egna och hela världens liv är omslutna av Guds skapande och nyskapande kärlek. Vi kommer aldrig bort från Guds omsorg om oss.⁴⁷ Den omsorgen bär alla våra tillkortakommanden och besvikelser genom mörker och död till liv och ljus.

I dopet föds vi till det hopp Gud har kallat oss till. Här i tiden lever vi med de brister som följer med det mänskliga livet då vi är utdrivna ur paradiset trädgård. Som döpta är vi kallade i bön och gärningar att tjäna den värld till vilken Guds kyrka är sänd. Vi får förmedla det hoppet. Vi stärks i detta hopp genom att vår medvetenhet stärks om den berättelse om vad det är att vara människa i Guds värld. Genom det hoppet orkar vi leva och förmedla Guds evangelium, det glada budskapet om Guds kärlek till oss. Jesus har dött och uppstått. Frälsningens välsignelser finns för oss, men de har ännu inte brutit igenom i full kraft. Vi bär evangeliets skatt i bräckliga lerkärl.⁴⁸ I väntan på att det skall ske ber vi och längtar vi efter

⁴² Apg 2:38.

⁴³ Fil 2:5.

⁴⁴ Gal 3:28.

⁴⁵ 1 Kor 15:28.

⁴⁶ 1 Joh 3:2.

⁴⁷ Ps 139:5.

⁴⁸ 2 Kor 4:7.

den dag då Jesus kommer med sitt rike, syndens skada har läkts och vi lever i de goda relationer som Gud har skapat för oss. Fram till dess ber vi: "Amen, kom, herre Jesus."⁴⁹

Dop – vittnesbörd

Vi döps in i Kristus Jesus, in i Kristi kropp som är ett andligt och socialt sammanhang, hans kyrka. Kristen är man aldrig i ensamhet utan som kristen fogas man in i den byggnad som har apostlarna och profeterna till grund och Kristus Jesus själv till hörnsten.⁵⁰ För att dagligen kunna leva i sitt dop behöver vi finnas i detta sammanhang som stöder och bär oss. Det inte meningen att vi skall bära vår tro. Det är vår tro som skall bära oss. Men för att det skall ske behöver vi leva i gemenskap med Gud och våra trossyskon. En av de stora gåvor som Gud har gett oss är systrar och bröder att dela tron med oss. Gud visar sin omsorg om oss genom att kalla oss till att tjäna varandra. Livet som döpt får näring både av det gemensamma och det enskilda andaktslivet. Vi kan inte vara utan något av det. Vi får inte försumma våra sammankomster⁵¹ men vi behöver också minnas Jesu ord om att vi skall be till Fadern i vår kammare med stängd dörr.⁵² Varje friskt böneliv har sin rot i den bedjandes ensamhet med Gud.

Kyrkans andliga liv med sin tillbedjan, sin undervisning, sin tjänst för medmänniskan och sin gemenskap är en nödvändig del av livet som döpt. Där har kyrkans liturgiska liv och då särskild dess sakramentsförvaltning en speciell plats. Det är genom att regelbundet ta emot Herrens heliga nattvard som vi djupast får ta del av den näring Gud vill ge oss för att kunna växa som människor och som lemmar i Kristi kropp.

I samband med Andra Vatikankonciliet på 1960-talet utvecklade Katolska kyrkan sin syn på lekfolket, alltså de som inte är vigda till prästämbete eller till ordensliv. Därför finns en tydlig teologi för vilken roll varje döpt spelar i kyrkans och världens liv. Som motvikt till den synbart mycket strikta hierarkin i Katolska kyrkans struktur, står en syn på ämbetsbärare och lekfolk som ömsesidigt stöttande och ömsesidigt beroende. Varje person har sina gåvor till kyrkan, och medan en del är kallade till det särskilda prästämbetet eller till ordensliv, är andra främst kallade till att leva sin tro i ett världsligt yrke, genom att verka för Gudsrikets utbredning genom politiskt engagemang, genom ideella bidrag till det lokala och det globala samhället, och genom att fostra nya generationer. Var och en är kallad att efter förmågor och talanger ställa sig till det gemensammans förfogande, oavsett om detta är som biskop eller som läkare, advokat, städare eller industriarbetare. Särskilt betonas familjens roll, som "huskyrka", den minsta enheten och nod i den väv som utgör samhället, och det särskilda ansvar för det uppväxande släktets tro och liv som bärs av barnens första lärare, föräldrarna. I lekfolkets uppdrag ingår att integrera de plikter och rättigheter man bär som tillhörig kyrkan, och de man bär som tillhörig samhället.⁵³

I den Katolska kyrkan finns bud om att man skall bevista mässan på söndagar och förpliktande helgdagar.⁵⁴ Till de hör att gå i påsknattens mässa där man årligen förnyar sina

⁴⁹ Upp 22:20.

⁵⁰ Ef 2:20.

⁵¹ Hebr 10:25.

⁵² Matt 6:6.

⁵³ Lumen Gentium kapitel IV

⁵⁴ *Katolska kyrkans katekes*, 2042.

doplöften. I Equmeniakyrkans handbok finns en ordning för dopbekräftelse. Vi har sett en utveckling under senare år i Equmeniakyrkan, liksom andra protestantiska kyrkor, där man på olika sätt påminner sig om och på nytt tar emot dopets nåd.⁵⁵ Vår förhoppning är att detta ekumeniska dokument skall hjälpa våra båda kyrkor att få en djupare förståelse och tacksamhet för de gåvor som Gud ger oss genom det heliga dopet in i Kristus Jesus.

Dopet har en etisk dimension. I dopet är vi alla kallade att leva våra liv som Jesu lärjungar och vänner. I dopet inlemmas vi i Kristi kropp, Guds kyrka. Vi förenas med Gud och kristustrogna över hela vår värld och genom alla tider och får del av kyrkans sändning. Vi läser i Johannesevangeliets tjugonde kapitel att Jesus då han mötte sina lärjungar efter sin uppståndelse från de döda sa till sina lärjungar: "Som Fadern har sänt mig sänder jag er." Sedan andades han på dem och sade: "Ta emot helig ande".⁵⁶

Att vara döpt är att vara en del av Guds kyrka och dess sändning. Guds kyrkas sändning är att vara en del i Guds mission, *Missio Dei*. Ibland talar vi om missionsbefallningen och tänker på orden i slutet av Matteusevangeliets tjuugoåttonde kapitel. Men det är bara en av Nya testamentets fem missionsbefallningar. Guds kyrka är sänd i den heliga Andes kraft för att vittna för hela världen om hur Gud handlar i skapelsen och frälsningen.

Mission är bland annat evangelisation, att förkunna evangeliet, det glada budskapet, om Guds kärlek till oss i Jesus Kristus, men mission är så mycket mer. Guds kyrka missionerar genom sin tjänst för medmänniskor och hela skapelsen. Kyrkans gemenskap är en annan del kyrkans mission. Kyrkans deltagande i Guds mission är kyrkans svar på den kallelse som varje medlem, varje lem i Kristi kropp, har fått i dopet att leva i tjänst för Gud och Guds skapelse. Genom dopet kallar Gud oss till helgelse. Genom dopet är vi indragna i en process där vi håller på att förvandlas till det vi djupast sett är kallade till att vara: sanna avbilder av Gud.⁵⁷

⁵⁵ *Kyrkohandbok för Equmeniakyrkan*, s 113–122.

⁵⁶ Joh 20:21–22.

⁵⁷ 2 Kor 3:18.